

ผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การด้านเศรษฐกิจ และพลังการแข่งขันใน
อุตสาหกรรม กับสภาพแวดล้อมภายในด้านประโยชน์เกื้อกูล และความปลอดภัยที่มีผลต่อ
การปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณร ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Effects of External Environment of Economic and Industry Competitive
Forces and Internal Environment of Benefits and Safety on Monks and
Novices on Mission in the Southern Border Provinces of Thailand.

ชัยยุทธ ชีโนกุล*

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พลังการแข่งขันในอุตสาหกรรม ความ
ต้องการประโยชน์เกื้อกูลของพระภิกษุสามเณร และความปลอดภัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของ
พระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีประชากรคือ พระภิกษุสามเณรที่ปฏิบัติศาสนกิจ ใน
จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น ๗๒๐ รูป โดยตัวแปรต้นคือปัจจัยทางกายภาพของศาสน
สถาน สภาพแวดล้อมภายนอกด้านเศรษฐกิจและพลังทางการแข่งขัน สภาพแวดล้อมภายในด้านประโยชน์
เกื้อกูลและความปลอดภัย ตัวแปรตามคือ ความสามารถในการปฏิบัติศาสนกิจ โดยใช้แบบสอบถามและ
แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก ได้กลุ่มตัวอย่างรวม
ทั้งสิ้น ๒๕๙ รูป

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี จำนวนพรรษา ๖-๑๐ พรรษา
วุฒิทางธรรมเปรียญธรรม ๑-๓ ประโยค วุฒิทางโลกส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี วัดส่วนใหญ่มีขนาด
เล็ก มีพระสงฆ์จำพรรษาน้อยกว่า ๑๐ รูป ระยะทางจากอำเภอถึงตัววัด ๐-๕ กิโลเมตร ส่วนใหญ่สามารถ
รับกิจนิมนต์นอกวัดได้เดือนละ ๑-๑๐ ครั้ง สามารถปฏิบัติศาสนกิจที่วัดได้ทุกวันสำคัญ สภาพเศรษฐกิจ
มีผลกระทบทำให้คนมาวัดลดลง ผู้ตอบมีความเห็นด้วยระดับ “มาก” ต่อประเด็นความรุนแรงของ

* รองศาสตราจารย์, อาจารย์ประจำคณะทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถานการณ์มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติศาสนกิจเล็กน้อย แต่เห็นด้วย “น้อย” ต่อประเด็นการเปลี่ยนศาสนา กับการที่รัฐบาลช่วยเหลือเหมาะสม และมีความเห็นเกี่ยวกับควรจัดสวัสดิการต่างๆ ในระดับปานกลาง แต่คิดว่าได้รับปัจจัยสี่พอเพียงแล้ว คำถามปลายเปิดยังไม่มั่นใจในความปลอดภัย ต้องการรื้อส่ง งบประมาณ วัดและสนับสนุนกิจกรรม การสัมภาษณ์พระสังฆาธิการที่ดูแลจังหวัดทั้ง ๓ พบว่า อยากรให้ดูแลสวัสดิการให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะด้านสุขภาพ การศึกษา ความปลอดภัยในการไปเผยแผ่ ความทรุดโทรมของวัด ชาวพุทธมีจิตใจเข้มแข็ง รักสงบ แต่รัฐบาลช่วยเหลือน้อยไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่าควรสร้างเครือข่ายมหภาคช่วยเหลือชาวพุทธและใช้คณะกรรมการร่วมพระฆราวาสจัดสวัสดิการ รัฐบาลต้องบูรณาการงบประมาณให้ได้ ประโยชน์ทั้งประกันความปลอดภัยทั้งในและนอกวัดเน้นการเผยแผ่เชิงรุก

คำสำคัญ : การปฏิบัติศาสนกิจ; ความปลอดภัย; ผลกระทบ; พลังการแข่งขันในอุตสาหกรรม; สภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรด้านเศรษฐกิจ; สภาพแวดล้อมภายในด้านประโยชน์เกื้อกูล.

ABSTRACT

The main objective of this research was to study the economic factors, industry competitive forces, and the needs of benefits and safety of monks and novices affecting their mission in the Southern provinces of Thailand. The population of this study consisted of 720 monks and novices on mission in Pattani, Yala and Narathiwat provinces. The sample group of 295 monks and novices was drawn by a convenient sampling technique. The independent variables were physical characteristics of religious places, economic external environment and competitive forces, internal environment: benefits and safety, whereas dependent variable was religious mission competency. The tools for data collection were questionnaire and interview.

Main findings from this research were summarized as follows: majority of respondents were between 20-30 years old, with 6-10 years of monkhood. Most of them completed 1-3 levels of Pali Studies with bachelor degree and lived in small size temples with less than 10 staying monks. The distance between district city to the temples was about 0-5 kilometers. Majority of respondents were able to accept 1-10 invitations beyond temples per month and perform their activities in every important religious days. The effect of economic environment resulted in the less number of people coming to the

temples. The respondents rated at the high level for the statement: “degree of severity of the situation has less effect on Buddhist mission”. However, they seemed to disagree with the statements: “conversion of religion and suitable help from the state”. Their views on the statements: “various social welfares should be provided” and “four requisites are sufficient” were at the moderate level. Regarding the open ended questions, it was found that the monks and novices were not confident in their safety. Transportation was needed. Budgets for temple development and activities were required. With regard to data collected and analyzed from interview the Sangha administrators in three southern provinces suggested that more welfares should be provided, especially in the areas of health, education, safety of going to preach the Buddhadhamma, and temple ruins. In addition, the government should give more help to improve the situation. They should not simply assume that the situation would be fine as long as Buddhists were in the state of mentally strong and peace loving. This study suggested that 1) the macro-networks to help the Buddhists and monks should be created; 2) lay-persons committee should be formed to manage and provide welfares to Buddhist communities; and 3) the government must integrate budget to gain benefit and assure safety for both inside and outside service temple, and focus on active Dhamma propagation.

Keywords : The Effect; External Environment of Economics; Industry Competitive Forces; Internal Environment of Benefits; Mission.

บทนำ

ความสมบูรณ์ด้านเศรษฐกิจ และความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เป็นที่ปรารถนาในการเข้ามามีอิทธิพลของหลายกลุ่มการเมืองตั้งแต่อดีต ปัญหาภาคใต้เป็นปัญหาที่สำคัญที่กระทบต่อทุกองค์การ และทุกคนในประเทศอย่างเลี่ยงไม่ได้มานาน ผลกระทบนี้มีต่อทุกกลุ่มย่อยในสังคม ให้ได้รับความไม่สะดวก ไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความรุนแรงในระยะ ๔ ปีหลังบางครั้งกลับมามีความรุนแรงขึ้น สาเหตุของปัญหามาจากหลายสาเหตุที่มีความสลับซับซ้อนทั้งเศรษฐกิจการแข่งขัน การเมือง สังคม วิทยาการ และการทหาร ในปี พ.ศ.๒๕๕๑ ภาวะเศรษฐกิจโลกเกิดการชะลอตัวเนื่องจากระบบธนาคารในสหรัฐอเมริกาล้มเหลว ทำให้มีผลต่อเนื่องมายังประเทศไทยในฐานะตลาดส่งออกหลักอย่าง

เลี้ยงไม่ได้ พระภิกษุสามเณรที่ปฏิบัติพุทธศาสนิกกิจก็เป็นหนึ่งในองค์การที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะการณ์นี้ เนื่องจากรัฐบาลเป็นต้องปรับลดงบประมาณที่จำเป็นหลายประการ เพื่อประคองประเทศให้อยู่รอดในสภาพเศรษฐกิจที่ถดถอยเช่นนี้ ผลกระทบนี้ย่อมมีผลไปถึงจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกัน

รัฐบาลไทยได้ใช้งบประมาณแบบขาดดุลในปีงบประมาณ ๒๕๕๒ เนื่องจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจติดลบ รายได้ประชาชาติลดลง ทั้งที่ในความเป็นจริงควรเพิ่มงบลงทุนในการแก้ปัญหาระยะยาวทางเศรษฐกิจของชายแดนภาคใต้ นอกจากนี้เมื่อมองสภาพแวดล้อมภายนอกอีกด้านหนึ่งจากการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพลังทั้ง ๕ ในการแข่งขันทางอุตสาหกรรมของพอร์ตเตอร์^{๔๙} อันประกอบด้วยสภาพการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม ข้อจำกัดจากสิ่งทดแทน ข้อจำกัดของผู้มาใหม่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้ให้บริการวัตถุดิบและผู้รับบริการ แล้วพบว่า การปฏิบัติศาสนิกกิจถูกกดดันจากสภาพแวดล้อมทำให้ไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติกลายเป็นข้อจำกัดทั้งสิ้น ตั้งแต่การแข่งขันภายในอุตสาหกรรมมีความรุนแรงมาก มีผู้เกี่ยวข้องหลายระดับรวมทั้งต่างประเทศ เกิดสิ่งทดแทนที่มีพลังมาก ผู้มาใหม่และผู้ให้บริการวัตถุดิบมีข้อจำกัด ในขณะที่ผู้รับบริการกลับมีอำนาจต่อรองน้อย เมื่อพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมภายในด้านประโยชน์เกื้อกูลที่จะสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติศาสนิกกิจได้ดีล้วนแต่เป็นจุดอ่อนที่ยังเข้าถึงยากทั้งด้าน อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การประกันสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการประกันชีวิต การศึกษาพระปริยัติธรรม และในมหาวิทยาลัยสงฆ์ การเดินทางที่สะดวก ปลอดภัย อุปกรณ์สื่อสาร และโทรศัพท์นวงจรปิด เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมความปลอดภัยในการปฏิบัติศาสนิกกิจในที่ตั้งที่จะต้องไม่เกิดอุบัติเหตุ ถูกอนามัย และไม่เกิดความเครียด เป็นจุดอ่อนที่ดูแลได้ยากลำบากเช่นกัน

การจะธำรงรักษาพระภิกษุ สามเณรให้คงปฏิบัติศาสนิกกิจต่อไป หรือจะจูงใจให้มีผู้มาร่วมสืบทอดพระศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปในชายแดนภาคใต้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำการวิจัยเรื่องผลกระทบของสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การด้านเศรษฐกิจ และพลังการแข่งขันในอุตสาหกรรม กับสภาพแวดล้อมภายในด้านประโยชน์เกื้อกูล และความปลอดภัยที่มีต่อการปฏิบัติศาสนิกกิจของพระภิกษุ สามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนิกกิจของพระภิกษุ สามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

^{๔๙}Michael E, Porter, *Competitive Strategy : Techniques for Analyzing Industries and Competitors.* (New York : The Free Press, 1980), p. 4.

๒. เพื่อศึกษาพลังการแข่งขันในอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. ศึกษาความต้องการประโยชน์เกื้อกูลของพระภิกษุสามเณรที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. ศึกษาความปลอดภัยที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ประชากรในการวิจัย คือ พระภิกษุสามเณรที่ปฏิบัติศาสนกิจในพุทธศาสนสถาน จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย

๒. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

(๒.๑) ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพของศาสนสถาน สภาพแวดล้อมภายนอกด้านเศรษฐกิจ และพลังทางการแข่งขัน สภาพแวดล้อมภายในด้านประโยชน์เกื้อกูล และความปลอดภัย

(๒.๒) ตัวแปรตามด้านความสามารถในการปฏิบัติศาสนกิจ

๓. ขอบเขตเนื้อหาทางทฤษฎีของสภาพเศรษฐกิจจะเน้นที่สภาพเศรษฐกิจถดถอย อันมีผลถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รายได้ประชาชาติ รายได้ส่วนบุคคล และการจัดงบประมาณแผ่นดิน เนื้อหาของพลังทางการแข่งขันประกอบด้วย ความรุนแรงของสภาพการแข่งขัน ข้อจำกัดจากสิ่งทดแทน ข้อจำกัดของผู้มาใหม่ ผู้ให้บริการด้านวัตถุดิบ และผู้รับบริการ

เนื้อหาของการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะเน้นเฉพาะที่เกี่ยวข้อง และสามารถประยุกต์ใช้กับพระภิกษุสามเณรได้ ดังนั้นสำหรับเนื้อหาของประโยชน์เกื้อกูล หรือสวัสดิการ ประกอบด้วย การประกันสุขภาพและการรักษาพยาบาล การประกันชีวิต อาหารที่มีคุณค่า เครื่องนุ่งห่ม อุปกรณ์การสื่อสาร และโทรทัศน์วงจรปิด การเดินทางที่สะดวกปลอดภัย การศึกษาทั้งทางพระปริยัติธรรม และในมหาวิทยาลัย สำหรับในเรื่องความปลอดภัยในการประกอบศาสนกิจ จะศึกษาเรื่องอุบัติเหตุและความปลอดภัยในสถานที่ตลอดจนเรื่องสุขอนามัยในศาสนสถานและความเครียดจากการปฏิบัติงานศาสนกิจ

๔. พื้นที่ในการวิจัย ในการศึกษานี้ได้วิจัยจากพระภิกษุสามเณรที่ปฏิบัติศาสนกิจในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

๕. ขอบเขตของระยะเวลาตั้งแต่วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๕๒ ถึง ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๓

คำจำกัดความหรือนิยามศัพท์

สภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่ภายนอกองค์การทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัด และมีผลกระทบต่อองค์การได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ พลังการแข่งขัน เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายใน หมายถึง สภาพแวดล้อมภายในองค์การ ทั้งที่เป็นจุดแข็ง และจุดอ่อน ที่มีผลกระทบต่อองค์การทั้งเรื่องทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การผลิต และการเงิน ซึ่งในเรื่องทรัพยากรมนุษย์ยังแยกเป็นประเด็น ตั้งแต่การสรรหา การพัฒนา การจูงใจ และการธำรงรักษาพนักงาน

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความเป็นไปทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รายได้ประชาชาติ รายได้บุคคล การจัดทำงบประมาณ เป็นต้น

พลังการแข่งขันภายในอุตสาหกรรม หมายถึง องค์ประกอบ ๕ ข้อ ที่ทำให้เกิดการแข่งขันในการปฏิบัติศาสนกิจ อันได้แก่ ความรุนแรงของสภาพการแข่งขัน ข้อจำกัดจากสิ่งทดแทน ข้อจำกัดของผู้มาใหม่ ผู้ให้บริการด้านวัตถุดิบ และผู้รับบริการ

ประโยชน์เกื้อกูล หมายถึง สวัสดิการ หรือ สิ่งที่ดีให้กับสมาชิกขององค์การที่ไม่นับเป็นรายได้ ได้แก่ การประกันสุขภาพและการรักษาพยาบาล การประกันชีวิต อาหาร เครื่องนุ่งห่ม การเดินทางที่สะดวกและปลอดภัย การศึกษาพระปริยัติธรรมและมหาวิทยาลัยสงฆ์ อุปกรณ์สื่อสารและโทรศัพท์วงจรปิด เป็นต้น ความปลอดภัยในการประกอบศาสนกิจ หมายถึง สิ่งที่ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพในการทำงาน อันได้แก่ อุบัติเหตุและความปลอดภัยจากการปฏิบัติงาน ตลอดจนสุขอนามัยและความเครียดในการปฏิบัติงานในสถานที่ปฏิบัติงาน

ศาสนสถาน หมายถึง สถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนาพุทธ และที่พัก ทั้งวัด สำนักสงฆ์ โรงเรียนปริยัติธรรม เพื่อเผยแพร่ศาสนาพุทธ ความสามารถในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร หมายถึง ความสามารถในการออกบิณฑบาต การรับกนิมนต์ภายนอก เช่น ไปสวดมนต์ แสดงพระธรรม เทศนา เป็นต้น การจัดงานพิธีทางศาสนาในวัดในวันอุโบสถ และวันสำคัญทางศาสนา เช่น การเวียนเทียนในวันวิสาขบูชา เป็นต้น

จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง จังหวัดที่อยู่ภาคใต้ของไทย ติดหรือใกล้กับประเทศเพื่อนบ้านซึ่งกำลังมีปัญหาความไม่สงบ ในที่นี้ประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. เป็นเอกสารวิจัยที่ให้ความรู้ในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อผู้เกี่ยวข้องจะได้ปรับปรุงประโยชน์เกื้อกูลให้ตรงตามความต้องการของผู้รับ

๒. เป็นเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ในประเด็นเศรษฐกิจและการจัดการสำหรับผู้สนใจ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ พระภิกษุและสามเณรที่อยู่ในวัดในจังหวัด ปัตตานี ยะลาและ นราธิวาส ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น ๗๒๐ รูป^{๕๐} ในขณะที่ทำการออกสำรวจสอบถาม เป็นช่วงออกพรรษา ไม่มีพระภิกษุที่รับนิมนต์มาจำพรรษา จากจังหวัดอื่นและมีพระภิกษุลาสิกขาออกไป

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มมาจากประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience-Sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูป การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน^{๕๑} ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ และความคลื่อนเท่ากับ ๐.๐๕ ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๒๕๙ รูป

สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์นั้นได้แก่ ผู้บริหารซึ่งดูแลคณะสงฆ์ในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ซึ่งประกอบด้วย เจ้าคณะหนใต้ เจ้าคณะภาค ๑๖ ซึ่งบังคับบัญชาดูแลพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนนี้ รวมทั้งจังหวัดสงขลาด้วย รองเจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส เจ้าคณะอำเภอบันนังสตาตาร์ จังหวัดยะลา และเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

วิธีการรวบรวมข้อมูล

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ออกสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากพระภิกษุสามเณรจังหวัด ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส รวม ๓๐๐ ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งหมด ๒๖๘ ชุดเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ ๒๕๙ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๓๓ การออก

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธมณฑล, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓.

^{๕๑}Taro, Yamane, *Statistics : an introductory analysis*, 3rd ed. (New York : Harper & Row, 1973), p 25.

สนามในพื้นที่ครั้งนี้ ดำเนินการตั้งแต่วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ เสร็จสิ้นวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๓ รวมเวลาทั้งสิ้น ๑๖ วัน

๒. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเข้ามัสการและได้รับการแนะนำจากท่านเจ้าคณะหนใต้^{๕๒} ให้สัมภาษณ์ตัวแทนพระสังฆาธิการ คือ รองเจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส^{๕๓} เจ้าคณะอำเภอบันนังสตาจังหวัดยะลา^{๕๔} และเลขานุการเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี^{๕๕} รวมทั้งสัมภาษณ์เจ้าคณะภาค ๑๘^{๕๖} ที่จังหวัดสงขลา และสัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐบาลคือรองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาสและผู้อำนวยการสำนักงานพุทธมณฑล โดยเริ่มสัมภาษณ์วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓ เสร็จสิ้น วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๓ ในช่วงเวลาที่ออกสนามสอบถามพระภิกษุสามเณรในพื้นที่

สรุปผลการวิจัย

ก. สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

พระภิกษุและสามเณรที่ตอบคำถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๐-๓๐ ปี ซึ่งมีจำนวนพรรษา ๖ -๑๐ พรรษา มีระดับการศึกษาวุฒิทางธรรมปริยญธรรม ๑-๓ ประโยค ส่วนระดับการศึกษาวุฒิทางโลกส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ขนาดของวัดที่พระภิกษุสามเณรจำพรรษาส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ซึ่งมีพระจำพรรษาอยู่ไม่น้อยกว่า ๑๐ รูป ระยะทางจากอำเภอถึงตัววัดที่พระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่จำพรรษาอยู่ ประมาณ ๐-๕ กิโลเมตร สามารถรับกิจนิมนต์ได้เดือนละ ๕-๑๐ ครั้ง ในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ในทุกวันสำคัญ เนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจไม่ดี พระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้ส่งผลถึงประชาชนที่มาปฏิบัติศาสนกิจที่วัดมีจำนวนลดลง

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอกและประโยชน์เกื้อกูล

๑. พระภิกษุและสามเณรส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยในระดับมากต่อประเด็นความรุนแรงของสถานการณ์มีผลกระทบต่อการศึกษาสนทนากิจน้อย โดยประชาชนคงมีศรัทธาในการทำกิจกรรมพุทธศาสนาไม่เปลี่ยนแปลง ประเด็นการที่ท่านยังยืนหยัดทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนา เนื่องจากอุดมการณ์ความรับผิดชอบต่อศาสนาและสังคมมากกว่าสิ่งใด ประเด็นศาสนาพุทธมีความแตกต่างจากศาสนาอื่นในเชิงปรัชญา ดังนั้น

^{๕๒} สัมภาษณ์ เจ้าคณะหนใต้, ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓.

^{๕๓} สัมภาษณ์ รองเจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓.

^{๕๔} สัมภาษณ์ เจ้าคณะอำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓.

^{๕๕} สัมภาษณ์ เลขานุการเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓.

^{๕๖} สัมภาษณ์ เจ้าคณะภาค ๑๘, ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓.

ชาวบ้านจึงเปลี่ยนไปนับถือศาสนาอื่นยาก ประเด็นการมีเครือข่ายญาติธรรมพุทธศาสนิกชนมายาวนาน เป็นสิ่งที่ทำให้ศาสนาพุทธยังคงอยู่ในจังหวัดชายแดนใต้ต่อไปได้และประเด็นในการเผยแผ่ศาสนาผ่านนำเอา หัวใจของพระพุทธศาสนาที่ศาสนาอื่นไม่กล่าวถึงมาให้เกิดประโยชน์แตกต่าง

๒. พระภิกษุและสามเณรมีความเห็นด้วยในระดับน้อยต่อประเด็นความเลวร้ายของสถานการณ์ มีผลทำให้ประชาชนหันไปนับถือศาสนาอื่นเพื่อความปลอดภัย และรัฐบาลให้ความช่วยเหลืองบประมาณแก่ วัดในจังหวัดชายแดนภาคใต้เหมาะสมแล้ว

๓. พระภิกษุและสามเณรมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางต่อประเด็นต่างๆดังนี้ ประเด็นการประกันสุขภาพเพื่อการรักษาพยาบาล ประเด็นการประกันชีวิตจากเหตุร้าย ประเด็นการให้ศึกษาทางโลก ในระดับอุดมศึกษา ประเด็นการให้ศึกษาทางธรรมะระดับเปรียญ ประเด็นการทำให้เดินทางไปทำธุระต่าง ถิ่นที่ปลอดภัย ประเด็นการจัดเก็บอุปกรณ์สื่อสารไว้ประจำวัด ประเด็นการจัดโทรศัพท์วงจรปิดไว้ป้องกันเหตุร้าย ประเด็นการรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติศาสนกิจตลอดเวลา การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพออกกำลัง และประเด็นการจัดหน่วยงานแพทย์เคลื่อนที่มาตรวจสุขภาพร่างกายและจิตใจทุกเดือน

๔. พระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้รับปัจจัยพื้นฐานด้านอาหารที่มีคุณค่า ยา รักษาโรคเบื้องต้น เครื่องอัฐบริขารและเครื่องนุ่งห่ม และบริเวณที่พักปลอดภัยอย่างพอเพียงแล้ว

นอกจากนั้น พระภิกษุสามเณร ยังให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า สถานการณ์ทั่วไป ทำให้พระภิกษุไม่มั่นใจในความปลอดภัย ไม่กล้าออกนอกพื้นที่ ต้องปฏิบัติศาสนกิจให้เร็วขึ้น ด้านเศรษฐกิจ ที่ไม่ดีมีกระทบต่อประชาชน ในที่สุดผลก็กลับไปวัด เนื่องจากต้องอาศัยประชาชน สำหรับสวัสดิการที่ต้องการคือ การรักษาพยาบาล ที่ต้องการความสะดวก ต้องการยานพาหนะและความปลอดภัยในการเดินทาง ต้องการให้ดูแลรูปแบบค่านิตยภัต นอกจากนี้ยังแนะนำให้เจ้าหน้าที่ ทำงานด้วยความเคร่งครัดในระเบียบ ซื่อสัตย์ และมีธรรมะ

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ทราบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ที่ปัตตานีซึ่งมีพระภิกษุมากถึงครึ่งหนึ่งของทั้งหมดในด้านสวัสดิการ อยากให้มีการประกันสุขภาพที่สามารถไปใช้บริการได้ทุกที่ ต้องการศึกษาระดับปริญญาตรีในทุกจังหวัด ต้องการอุปกรณ์สื่อสารให้ครบทุกวัด ต้องการกล้องวงจรปิด ในด้านปัจจัย ๔ ขาดการรักษาโรคเฉพาะ ขาดการดูแลที่สำนักสงฆ์ ในด้านสภาพแวดล้อมการแข่งขัน ศาสนาพุทธมีเครือข่ายแต่ไม่สามัคคีกันชาวพุทธไม่มีปัญหาเกี่ยวกับใคร พระเณรต้องการออกไปเผยแผ่ศาสนาแต่มีข้อจำกัด ศาสนาพุทธเน้นสงบและสันติ ศาสนาอื่นเน้นเชิงรุกและลึกลับมาก ชาวพุทธมีใจเข้มแข็ง ไม่เคยเปลี่ยนใจไปจากศาสนา ในเรื่องงบประมาณได้รับน้อย บางที่ไม่เข้าใจกับ

หน่วยงานภาครัฐราชการ เมืองค์กรเอกชนบางแห่งเข้ามาสม่าเสมอ ในขณะที่เมื่อสัมภาษณ์ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐราชการ พบว่าสวัสดิการจัดให้แล้ว ทั้งด้านความเป็นอยู่ โดยรัฐบาลกับมหาเถรสมาคมจัดให้ ด้านความปลอดภัยยังขอความคุ้มครองจากฝ่ายความมั่นคง แสดงว่า ยังไม่ปลอดภัย

ข. สรุปผลการวิเคราะห์และข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ ข้อต่างๆ โดยลำดับดังนี้

๑. ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณร จากการสำรวจพบว่าสภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดีมีผลทำให้ประชาชนที่มาปฏิบัติศาสนกิจที่วัดมีจำนวนลดลง ในคำถามปลายเปิดที่ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม อธิบายว่าในสภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีย่อมมีผลกระทบต่อประชาชนในการดำรงชีวิต ทำธุรกิจ หรือทำธุระส่วนตัว ในที่สุดเมื่อประชาชนได้รับผลกระทบย่อมส่งผลย้อนกลับมาที่วัด ทำให้คนมาทำบุญลดลง นอกจากนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารจากจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่ยังสอดคล้องกัน เมื่อรายได้ครอบครัวของคนมาทำบุญลดลง การทำบุญจะลดลง มีสภาพทางเศรษฐกิจ โลก และประเทศชะลอตัว มีความรุนแรงของสถานการณ์ทำให้นักท่องเที่ยวจากไทยและต่างประเทศลดลง จังหวัดปัตตานีมีพระภิกษุสามเณรอยู่เกือบครึ่งหนึ่งของทั้ง ๓ จังหวัด จึงมีผลกระทบมาก ดังนั้นปัจจัยทางเศรษฐกิจมีผลกระทบ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ

๒. พลังการแข่งขันในอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณร จากการสอบถามความคิดเห็นของพระภิกษุและสามเณรต่อสภาพแวดล้อมภายนอกของวัดข้างต้น ปรากฏว่าส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยมากต่อประเด็นต่างๆ เช่น ความรุนแรงของสถานการณ์มีผลกระทบต่อปฏิบัติศาสนกิจไม่มาก ประชาชนยังมีความศรัทธาในการทำกิจกรรมทางศาสนาไม่เปลี่ยน เป็นต้น แต่กลับมีความเห็นด้วยน้อยต่อประเด็น ๒ ประเด็น คือ ความเลวร้ายของสถานการณ์ทำให้ประชาชนเปลี่ยนศาสนา และประเด็นการที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลืองบประมาณเหมาะสมแล้วเท่านั้น สอดคล้องกับความคิดเห็นเพิ่มเติมในคำถามปลายเปิดที่ว่า สถานการณ์ทั่วไปมีผลถึงการปฏิบัติศาสนกิจทำให้พระภิกษุไม่มั่นใจในความปลอดภัย ต้องระวังตัว ทำให้ไม่กล้าออกจากพื้นที่ ในบางพื้นที่มีระเบิดทุกวัน บางวัดต้องเปลี่ยนเวลาการทำศาสนกิจกลางคืนเป็นกลางวัน หรือทำให้เสร็จเร็วๆ เพื่อความปลอดภัยในการใช้งบประมาณแผ่นดินยังไม่พอ ควรแยกเป็นงบประมาณวัด สร้างกำแพง ศาลา กุฏิพระ และงบประมาณเผยแพร่สนับสนุนกิจกรรมศาสนาพุทธ เช่นการบวชพระ

การสัมภาษณ์ผู้บริหารถึงพลังทั้ง ๕ ในการแข่งขัน พบว่าความรุนแรงของสถานการณ์แข่งขันเกิดขึ้น ผู้มาใหม่มีข้อจำกัดบ้าง ไม่มีสิ่งใดทดแทนศาสนาพุทธได้ และองค์การภายนอกทั้งรัฐบาลและเอกชนต้องไม่สร้างปัญหาเสียเอง ได้ข้อสรุปว่า พุทธศาสนิกชนเป็นนักร้อง รักสงบ ไม่กลัวความลำบาก แต่เรายังขาดผู้นำ และขาดการสนับสนุนจากองค์การศาสนาอื่นๆ ทั่วประเทศ เมื่อนำผลจากการวิจัย สอบถาม และ

สัมภาษณ์ มาวิเคราะห์จะสรุปได้ว่า พลังการแข่งขันในอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในลักษณะที่กลายเป็นข้อจำกัด

๓. ประโยชน์เกื้อกูลของพระภิกษุสามเณรมีผลต่อการปฏิบัติศาสนกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้จากการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดประโยชน์เกื้อกูลหรือสวัสดิการสำหรับพระภิกษุสามเณร ในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยรัฐบาล ผลปรากฏว่าส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยในระดับปานกลางต่อการจะจัดให้มีประโยชน์เกื้อกูลทางด้านการประกันสุขภาพเพื่อการรักษาพยาบาล การประกันชีวิตจากเหตุร้าย การศึกษาทางโลกในระดับอุดมศึกษา และการศึกษาทางธรรม

เมื่อพิจารณาจากความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณรที่มีต่อปัจจัยสี่พื้นฐานในการดำรงสมณเพศ ปรากฏว่าส่วนใหญ่ตอบว่า “พอเพียง”

ในการตอบคำถามปลายเปิด ความคิดเห็นเพิ่มเติม มีผู้ตอบกลุ่มหนึ่งที่ต้องการความสะดวกในการรักษาพยาบาลมากขึ้น ต้องการให้ปรับปรุงการจ่ายค่านิตยภัต ต้องการสวัสดิการการเดินทาง โดยเฉพาะรถโดยสารเนื่องจากต้องซื้อ เสาเองในราคาแพง ต้องการให้บริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพไม่ต้องการด้านปริมาณ

ผู้บริหารของพระสงฆ์ที่สัมภาษณ์ต้องการการประกันสุขภาพ ที่จะรักษาพยาบาลที่ใดก็ได้ ต้องการบัตรทองที่ใช้ข้ามเขตได้ ต้องการการศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะสงฆ์ที่ขยายให้ครบทุกจังหวัด ขาดอุปกรณ์การศึกษา สำหรับปัจจัย ๔ ขาดการรักษาโรคเฉพาะด้าน เช่น ยารักษาโรคเบาหวาน ขาดการซ่อมแซมที่พำนักสงฆ์ซึ่งทรุดโทรมไปมาก

สำหรับการสัมภาษณ์ผู้บริหารภาครัฐ สำนักงานพุทธศาสนา คิดว่าการจัดสวัสดิการครอบคลุมแล้ว ทั้งงบประมาณที่วัดใช้ในการดูแลความเป็นอยู่ และดูแลความปลอดภัย โดยจัดงบประมาณให้โดยตรงเพื่อเป็นค่าอาหารรายวัน ค่าสาธารณูปโภค นอกจากนั้น มหาเถรสมาคมยังจัดโครงการช่วยเหลือพระอาพาธ ตักบาตรช่วยวัด เลื่อนสมณศักดิ์พระ จัดพระไปเข้าพรรษาในจังหวัดภาคใต้ ประสานงานกับฝ่ายปกครองซื้อกล้องโทรทัศน์วงจรปิด แต่ดูยังไม่ทั่วถึงตามความต้องการของพระทั่วไป สำหรับการสัมภาษณ์รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส^{๕๗} คิดว่าควรจัดให้มีหอพักในสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้พระได้พักและเรียน โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา

^{๕๗} สัมภาษณ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓.

ดังนั้นการที่พระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่ตอบว่ามีสวัสดิการบางอย่างในปัจจุบัน ๔ พอเพียง แต่ปัจจัยบางอย่างไม่พอเพียงหรือยังไม่ได้รับความสะดวก หรือยังมีความต้องการสวัสดิการบางอย่างอยู่ แสดงว่าสวัสดิการที่รัฐบาลหรือผู้บริหารสงฆ์จัดให้ ยังไม่ตรงตามความต้องการหรือไม่พอเพียงในการปฏิบัติศาสนกิจ

สรุปได้ว่าการจัดสวัสดิการ ประโยชน์เกื้อกูลเป็นเรื่องใหญ่และเป็นเรื่องสำคัญ ทำให้ทั่วถึงได้ยาก แต่ปัจจัยภายในด้านประโยชน์เกื้อกูลนี้ หากจัดให้เพียงพอจะมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติศาสนกิจเผยแผ่ศาสนา ประโยชน์เกื้อกูลเป็นสภาพแวดล้อมภายในที่มีผลต่อการปฏิบัติศาสนกิจที่ควบคุมได้ สามารถปรับเป็นจุดแข็งได้ง่ายที่สุด

๔. การศึกษาเรื่องปัจจัยความปลอดภัยมีผลกระทบต่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น ผลปรากฏว่าส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยในระดับปานกลางต่อการจัดประโยชน์เกื้อกูลด้านต่างๆ คือ การจะจัดให้มี เดินทางไปทำธุระต่างถิ่นที่ปลอดภัย การจัดเก็บอุปกรณ์สื่อสารไว้ประจำวัด การมีโทรทัศน์วงจรปิดไว้ป้องกันเหตุร้าย การรักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติศาสนกิจตลอดเวลา การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ออกกำลังกาย การจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่มาตรวจสุขภาพร่างกายและจิตใจทุกเดือน เช่นเดียวกับความคิดเห็นที่มีต่อการได้รับปัจจัยพื้นฐาน เรื่องบริเวณที่พักปลอดภัย ส่วนใหญ่ตอบว่าพอเพียงแล้ว

เมื่อพิจารณาคำถามปลายเปิด ปรากฏว่ามีกลุ่มตัวอย่างจำนวนมากไม่มั่นใจในสถานการณ์ การเดินทางไปนอกวัด และภายในวัดรู้สึกไม่ปลอดภัย ขอให้มหัศจรรย์คุ้มครอง

ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารในพื้นที่ทราบว่า ยังขาดอุปกรณ์การสื่อสาร มีไม่เพียงพอ กล้องวงจรปิดมีไม่ครบ หรือใช้ได้ไม่สมบูรณ์ ในขณะที่ผู้บริหารสำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติได้ประสานงานไปยังศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้กับจังหวัดต่างๆ เพื่อซื้อกล้องวงจรปิดกับวิทยุติดต่อสื่อสาร ซึ่งอาจอยู่ระหว่างดำเนินการ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ความปลอดภัยเป็นสภาพแวดล้อมภายในที่มีผลกระทบ เป็นจุดอ่อนต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ความปลอดภัยเป็นจุดอ่อนที่สามารถปรับเป็นจุดแข็งได้ยากกว่าสวัสดิการ แต่ไม่ถึงกับควบคุมไม่ได้เลยอย่างสภาพเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมในการแข่งขัน หากยกระดับความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจให้พระภิกษุสามเณรได้สำเร็จ ย่อมเท่ากับเพิ่มขีดความสามารถในการเผยแผ่ศาสนาได้

ข้อเสนอแนะ

๑. การที่สภาพทางเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อการศึกษาของพระภิกษุสามเณรนั้น หากจะแก้ไขโดยการขอความช่วยเหลือจากคนในพื้นที่ใกล้เคียงย่อมเป็นการยากลำบาก เนื่องจากโดนผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจด้วยกันในอีกด้านหนึ่ง ประเทศไทยเรามีวัดขนาดใหญ่อยู่เป็นจำนวนมากในเมืองหลวงและจังหวัดสำคัญของประเทศที่มีเงินฝากธนาคารจำนวนมาก ทั้งนี้เนื่องจากยังไม่มีโครงการจะทำอะไร ดังนั้นหน่วยงานของรัฐบาลต้องเป็นตัวกลางในการขอเงินจากวัดเหล่านี้ไปช่วยเหลือวัดเล็กๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างที่วัดพระธรรมกายได้ดำเนินการไปแล้ว แต่ควรทำในลักษณะของมหภาค มองภาพรวมทั้งหมด ทำเป็นรูปเครือข่ายทั้งประเทศจะได้ผลดีกว่า พุทธศาสนิกชนในภาคใต้เป็นนักสู้ ไม่กลัวความยากลำบาก แต่ขาดผู้นำ ขาดผู้สนับสนุนจากองค์กรศาสนาอื่นทั่วประเทศ หรือหากรัฐบาลจะเข้ามาดูแลเอง และจัดสรรงบประมาณลงมา ควรทำงบประมาณในเชิงบูรณาการ และติดตามผลเป็นระยะในทุกกระทรวง ทุกๆ เรื่อง

๒. ในเรื่องพลังในการแข่งขันในอุตสาหกรรมนั้น เริ่มจากประเด็นความรุนแรงของสภาพการแข่งขัน ผู้บริหารประเทศต้องเข้าใจว่าชาวพุทธเน้นสงบ สันติและไม่สร้างภาพ ในขณะที่อีกฝ่ายเน้นเชิงรุกและลึกลับ ทำอย่างไรให้พระภิกษุสามเณรสามารถเผยแผ่ศาสนาต่อไปได้อย่างไม่ติดขัดปัญหา ศาสนาพุทธต้องมีความเจริญ ไม่ใช่เล็กกลงทีละน้อย ในขณะที่ศาสนาอื่น เติบโตเร็วมาก รัฐบาลนอกจากต้องให้ความปลอดภัยในการปฏิบัติศาสนกิจในและนอกสถานที่แล้ว ยังต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ทั้งงบเพื่อการเผยแผ่ศาสนา การให้งบประมาณทำพิธีทางศาสนาที่สำคัญ เช่น การบวชพระภิกษุสามเณร และงบประมาณเพื่อซ่อมแซมวัด เพื่อรักษาภาพลักษณ์และความสะอาดสงบ การจัดงบต้องทำให้พอ ไม่ว่าจะมาจากภาษีอากรหรือจากเงินสนับสนุนของเครือข่าย

ที่นี่เป็นประเทศของเรา ทำอย่างไรถึงจะทำให้ชาวพุทธทั่วประเทศมาร่วมสร้างเครือข่ายช่วยเหลือวัดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลต้องเป็นตัวกลางทำงานเชิงรุกมากกว่านี้ เพื่อรักษาศาสนาพุทธให้คงอยู่ หน่วยงานของรัฐบาลที่มาช่วยเหลือ ต้องไม่สร้างปัญหาเสียเอง มีความเข้าใจผิดกันเอง ไม่มีอะไรมาแทนพุทธศาสนาได้ การที่ศาสนาพุทธเล็กลงทุกวัน เนื่องจากเราไม่ได้สนใจเรื่องนี้เท่าที่ควร

๓. ในเรื่องสวัสดิการ เมื่อยังมีความต้องการสวัสดิการด้านต่างๆ อยู่แสดงให้เห็นว่ายังจัดให้ได้ไม่ครบถ้วน ยังมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างผู้ให้ภาครัฐบาล กับผู้รับพระภิกษุสามเณร ดังนั้นควรตั้งคณะกรรมการสวัสดิการพระภิกษุสามเณร ในจังหวัดภาคใต้ ขึ้นมาดูแลโดยตรง โดยมีตัวแทนทั้งผู้ให้และผู้รับ เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับเรื่องสภาพแวดล้อมภายนอกด้านเศรษฐกิจและพลังในการแข่งขันแล้ว สภาพแวดล้อมภายในข้อนี้เป็นเรื่องที่แก้ไขง่ายที่สุด สามารถปรับจุดอ่อนให้เป็นจุดแข็ง ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อเทียบกับการลงทุนที่ไม่มาก แต่สามารถสร้างขวัญกำลังใจได้มาก สามารถเติมเต็มสิ่ง

ที่ขาดไปได้ เช่น การรักษาพยาบาลควรจัดการประกันสุขภาพให้พระภิกษุสามเณร โดยให้รักษาพยาบาลที่ใดก็ได้ในสถานพยาบาลทุกประเภท จะได้แก้ปัญหาขาดแคลนยาเฉพาะโรคได้ เช่น ยารักษาโรคเบาหวาน เป็นต้น นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขต้องวางแผนป้องกันการเกิดโรคร้ายตั้งแต่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ การออกกำลังกาย การใช้ชีวิตที่ถูกสุขลักษณะทั้งด้านอาหาร การพักผ่อน การตรวจร่างกายประจำปี รวมทั้งการตรวจสุขภาพจิตใจ การจัดหายานพาหนะไว้ประจำวัด การจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีในทุกจังหวัด ปัจจุบันมีพระจบปริญญาเอก ๓ รูป ปริญญาโท ๙ รูป สามารถดำเนินการสอนนักศึกษาได้แล้ว นอกจากนี้ยังต้องจัดอุปกรณ์การศึกษาให้พอ และการปรับเปลี่ยนวิธีการจ่ายค่านิตยภัทให้ตรงความต้องการ การเลื่อนสมณศักดิ์เป็นกรณีพิเศษเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในตำแหน่งต่างๆ เป็นต้น โดยผู้เป็นเจ้าภาพอาจเป็นศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลโดยตรงร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ปรึกษากับพระภิกษุสามเณรถึงความต้องการด้านต่างๆ ด้วย โดยอาจขยายขอบเขตจากคณะกรรมการดูแลสวัสดิการ ไปดูแลการดูแลสุขภาพและธำรงรักษาพระภิกษุสามเณรทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตก็ได้ เนื่องจากรัฐบาลต้องดูแลพระภิกษุสามเณรให้ครบทุกองค์ประกอบของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อดำเนินการเชิงรุก ในการรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไปในภาคใต้ตอนล่าง

๔. ด้านความปลอดภัย วัดเล็กสามารถรักษาความปลอดภัยได้ทั่วถึงกว่าวัดใหญ่ ดังนั้นควรเพิ่มการให้ความปลอดภัยให้ทั่วถึงในวัดใหญ่ด้วย ระยะทางไกลไกลไม่มีผลถึงแรงศรัทธาที่ประชาชนมีต่อพระศาสนาต่างมาร่วมทำบุญซึ่งเป็นเรื่องดี ถือเป็นโอกาส ดังนั้นกองกำลังทหาร ทหารพราน ตำรวจและอาสาสมัครของกรมการปกครองจำเป็นต้องอยู่ต่อไป เพื่อให้ความคุ้มครองและประกันความปลอดภัยให้พระภิกษุสามเณรตลอดจนครู นักเรียนพ่อค้าและประชาชนที่อยู่ใกล้เคียงโดยกำลังทหารควรมีที่ตั้งใกล้วัดที่สามารถคุมสถานการณ์ได้สะดวก แต่การดำรงกิจวัตรทหารต้องไม่รบกวนการปฏิบัติศาสนกิจแต่กลับต้องส่งเสริมศาสนกิจสร้างขวัญกำลังใจและความปลอดภัย ให้พระภิกษุสามเณรและประชาชนทุกศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีความปลอดภัยทั้งในและนอกวัด โดยไม่ฝืนหลักพระพุทธศาสนา เช่น การเวียนเทียนกลางวัน เป็นต้น

นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐบาลต้องปลุกจิตสำนึกการรักษาชาติ โดยดูตัวอย่างการปฏิบัติศาสนกิจดังกล่าว ให้ประชาชนจากทั่วทุกภาคได้รับรู้รับทราบ ทุกวัดใหญ่ๆ จะได้ตระหนัก จะได้ส่งความช่วยเหลือมาจากทุกแหล่งร่วมกับเครือข่ายจากประชาชนทั่วประเทศดังกล่าวได้เข้ามาช่วยเหลือประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้กำลังรอผู้นำที่จะเข้ามาช่วยในทุกเรื่อง สำหรับเรื่องศาสนาพุทธในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ถือเป็นวาระแห่งชาติ หากไม่ยอมสูญเสียด้านศาสนาพุทธไป และไม่ยอมให้เกิดสังคมชาวพุทธล่มสลายในภาคใต้ ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีต่อไปยังจังหวัดอื่นๆ ผู้รับผิดชอบต้องดูแลเชิงรุกกันจริงจังอย่างชื่ตรงตั้งแต่วันนี้ ไม่ต้องรอให้เกิดข่าว แล้วมาแก้ปัญหาที่ปลายเหตุแบบไฟไหม้ฟางอีก ในที่สุดรัฐบาลต้องตั้ง

วัตถุประสงค์ไว้ว่าจะมีพุทธศาสนิกชนเพิ่มขึ้นทั้งพระภิกษุสามเณร ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นโดยมีสิ่งจูงใจต่างๆ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ

กัลยา วานิชย์บัญชา. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.

กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๕๑.

ชัยยุทธ นิโนกุล. ทฤษฎีและการจัดรูปองค์กร. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุขุมและบุตร, ๒๕๔๖.

_____ .การจัดการเชิงกลยุทธ์ หน่วยที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕.

ชำนาญ ปิยวนิชพงษ์. กรอบแนวความคิดสำหรับการจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดู เคชั่น, ๒๕๔๙.

พระราชรัตนโมลี. “โฉมหน้าประวัติศาสตร์สากล”, นิตยสารพุทธจักร. ปีที่ ๕๙ ฉบับที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๘.

สะอาด จันทร์ดี. กะเทาะเปลือกใต้ใครบงการ. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมมิก, ๒๕๕๐.

(๒) บทสัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ เจ้าคณะหนใต้, ๒ มิถุนายน ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ เจ้าคณะภาค ๑๖, ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ เจ้าคณะอำเภอบึงนังสตาร์ จังหวัดยะลา, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ รองเจ้าคณะจังหวัดนราธิวาส, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดปัตตานี, ๗ มิถุนายน ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธมณฑล, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส, ๑ มิถุนายน ๒๕๕๓.

๒. ภาษาอังกฤษ :

Dessler, Gary. **A framework for human resource management.** 5th ed. Upper Saddle River, : Pearson/Prentice Hall, 2009.

Froyen, Richard T. and Low, Linda. **Macroeconomics : an Asian perspective.** Singapore : Prentice Hall, 2001.

Froyen, Richard T. **Macroeconomics : theories and policies.** 7th ed. Upper Saddle River. NJ. : Prentice Hall, 2002.

Jackson, susan E.; Schaler, Randall. S.; and Wener, Steve. **Managing Human Resources.** 10th ed. Mason : South-Western Cengage Learning, 2009.

Noe, Raymond A; Hollenbeck, John R; Gerhart, Barry; and Wright, **Patrick M. Human Resource Management : Gaining a Competitive Advantage.** 6th ed. Mcgraw-Hill Irwin. 2008.

Michael E ,Porter . **Competitive Strategy : Techniques for Analyzing Industries and Competitors.** New York : The Free Press, 1980.

Wheelen, Thomas L; and Hunger, J. David. **Strategic Management and Business Policy.** 11th ed. Upper Saddle River, New Jersey : Pearson Practice Hall,2008.

Taro, Yamane. **Statistics : an introductory analysis,** 3rd ed. New York : Harper & Row, 1973.